

УДК 32.019.52:342.95:343.352:343.83(477)

О. Г. Боднарчук

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри господарсько-правових дисциплін
(Національний університет
державної податкової служби України, м. Ірпінь)*

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЯК МЕХАНІЗМ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ: ПРОБЛЕМИ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ В ПЕНІТЕНЦІАРНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

У діяльності сучасної пенітенціарної системи України громадськість відіграє важливу роль. Вітчизняна історія має багатий досвід діяльності різних громадських інституцій, що добровільно здійснювали функції піклування про тих членів суспільства, які перебувають у місцях позбавлення волі. Науковці зазначають, що "взаємодія інститутів громадського контролю з пенітенціарною системою виступає однією з найважливіших умов підвищення ефективності правового будівництва для будь-якої держави. Особливо ця взаємодія важлива в так звані перехідні періоди, при реформуванні сукупності соціальних систем державності (економіки, політики, культурної і соціальної сфер)" [1].

Тобто "однією із необхідних складових реформ для побудови демократичної, правової держави є забезпечення прав людини, створення дійових механізмів захисту її законних інтересів, реалізації основного принципу правової держави, згідно з яким людина, її життя і здоров'я,

---

© Боднарчук О. Г., 2013

© Національний університет "Острозька академія", 2013

честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, а утвердження та забезпечення прав і свобод людини – обов'язком держави. Особливого значення ці положення набувають у сфері кримінального судочинства, оскільки визначають основні засади формування політики держави у сфері виконання покарань, яка повинна бути орієнтована не лише на створення належних умов для боротьби зі злочинністю, а й забезпечення прав засуджених" [1].

Однак "недоліки у кримінально-виконавчій системі України, які не були подолані за роки незалежності, призвели до ряду рішень Європейського суду з прав людини, що констатували наявність суттєвих порушень прав людини при реалізації кримінального покарання в пенітенціарній системі України" [2].

У зв'язку з чим серед чинників впливу на формування громадської думки про діяльність правоохоронних органів основними виділяють такі: високий рівень корумпованості органів внутрішніх справ, перевищення окремими співробітниками міліції своїх службових повноважень, тортури у міліції, суїцидальна поведінка співробітників міліції, і т.п., що формує негативну оціночну думку пересічних громадян; в Україні, як і в інших державах пострадянського простору, набув поширення феномен корупційного "силового підприємництва" – використання службового становища з метою втілення власних бізнес-проектів. Поступова комерціалізація відносин між правоохоронними органами та суспільством створює ситуацію, коли громадяни змушені "купувати право" на права. Так, суспільство і держава в особі силового апарату фактично окреслюють певні сфери припустимого беззаконня, у межах яких діють корупційні практики як компенсаторні механізми, що допомагають порозумітися громадянам і державі [3].

▪ Громадський контроль як механізм протидії корупції: проблеми його реалізації в пенітенціарній системі України / О. Г. Боднарчук // Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право". – 2013. – № 1(7) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2013/n1/13bohpsu.pdf>.

З іншого боку, з корупцією можна боротися, використовуючи різні заходи: суто репресивні, які полягають у виявленні, розслідуванні та розкритті корупційних правопорушень і притягненні винних осіб до відповідальності, або превентивні, серед яких такі як: покращання прозорості, підзвітності і доброчесності державних структур, правовий захист громадян і підвищення правової обізнаності, підвищення етичних стандартів у діяльності публічних службовців, просвітницька робота з населенням та окремими цільовими групами, виховання молоді у дусі неприйняття корупції. Але жодний з цих заходів не матиме позитивних наслідків, якщо під час їх реалізації не буде підтримки з боку суспільства. Досвід багатьох країн свідчить про те, що активність громадян, зацікавлених у подоланні корупції, є головною передумовою її подолання [4].

Необхідно підкреслити, що в Україні зареєстровано більше 40 громадських організацій, які так чи інакше задекларували свої наміри боротися з корупцією. У лютому 2007 р. ряд таких громадських організацій створили Антикорупційний фронт України. Серед його завдань задекларовано: громадський контроль за прийняттям рішень органами влади, вплив на кадрову політику, моніторинг доходів і видатків посадовців, формування громадської думки і середовища, нетерпимого до корупції. Поява Фронту передбачала створення робочої Комісії з питань координації діяльності громадських організацій у сфері боротьби з корупцією. Проте цей пункт діяльності коаліції не було виконано. За висновками Антикорупційної мережі Організації економічного співробітництва і розвитку щодо України "проблема полягає у відсутності сильної позаурядової організації, яка б займалася проблемами боротьби з корупцією, могла б об'єднати зусилля інших громадських об'єднань і

▪ Громадський контроль як механізм протидії корупції: проблеми його реалізації в пенітенціарній системі України / О. Г. Боднарчук // Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право". – 2013. – № 1(7) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2013/n1/13bohpsu.pdf>.

служила б впливовим партнером органів державної влади". Треба констатувати, що Фронт такою організацією не став. Агентством УНІАН проанонсовано появу Народного антикорупційного фронту України – організації, члени якої готові боротися з корупціонерами радикальними методами [5].

Однак, на нашу думку, силова протидія громадськості корупційним проявам несе в собі небезпеку і може породити ряд нових проблем. Крім того, світовий досвід не знає прецедентів віднесення повноважень у сфері боротьби з корупцією до прямої компетенції громадськості. Для реалізації заходів протидії корупції в Україні, наприклад, можна використати потенціал козацького руху. Представники руху неодноразово зазначали про готовність козацьких організацій до участі у цій справі. У грудні 2009 р. представники Галицького козацького війська пообіцяли захищати журналістів Львівщини, які пишуть про корупцію в регіоні. На Великій козацькій Раді в Єнакієвому у вересні 2009 р. було запропоновано залучити козаків до "протистояння та викорінення корупції в Україні" [5].

В Україні існує досить багато громадських організацій антикорупційного спрямування. Проте ефективність їх діяльності та можливості впливу на владу дуже обмежені. Це зумовлено як загальними умовами функціонування інститутів громадянського суспільства в Україні, так і специфічними чинниками: обмеження в доступі до інформації про діяльність органів влади та органів місцевого самоврядування (особливо в корупційно небезпечних питаннях, наприклад землекористування); відсутність законодавчо визначеного механізму реагування органів влади на інформацію громадських організацій щодо виявлених ними корупційних проявів і діянь; намагання певних органів влади (політичних сил) встановити контроль над громадськими організаціями. Цей контроль з

▪ Громадський контроль як механізм протидії корупції: проблеми його реалізації в пенітенціарній системі України / О. Г. Боднарчук // Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право". – 2013. – № 1(7) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2013/n1/13bohpsu.pdf>.

метою створення певних зон, закритих для антикорупційного моніторингу, та використання їх як засобу в політичній боротьбі [6].

На думку Ільчука Леоніда, "українському громадянському суспільству бракує впливу на державотворчий процес та ефективності з точки зору боротьби з корупцією, вирішення соціальних проблем та поліпшення життя суспільства. Організації громадянського суспільства отримують фінансування від держави, але процедури розподілу та мала кількість отримувачів швидше гальмують процес формування ресурсної бази громадянського суспільства" [7].

Отже, в Україні необхідно сьогодні залучити громадян до організацій громадянського суспільства, що дозволить посилити боротьбу з корупцією. Узагальнюючи наведені вище факти, можна зробити такі висновки щодо розвитку основних аспектів громадянського суспільства в Україні та його впливу на процес боротьби з корупцією при взаємодії з органами державного управління:

1. Громадянам України не притаманна участь у громадянському суспільстві для вирішення спільних проблем і захисту своїх інтересів. Низький рівень знань про роль і значення організацій громадянського суспільства обмежують можливості перетворити їх на справжні "школи демократії", беручи участь у яких громадяни зможуть залучатись до демократичних цінностей та набувати навичок боротьби з корупцією і демократичної участі в житті суспільства.

2. Ресурсна база для підтримки життєздатності громадянського суспільства безпосередньо залежить від суспільного визнання громадянського суспільства, професіоналізму його організацій в конструюванні партнерств і побудові дієвої комунікативної стратегії.

3. Сьогодні українське громадянське суспільство недостатньо впливає на державу з погляду захисту інтересів і боротьби з корупцією, вирішення соціальних проблем і поліпшення життя суспільства.

4. В Україні існують засади для розвитку громадянського суспільства за наявності певного потенціалу суспільної енергії, що потребує активного залучення громадян завдяки поширенню знань про роль і значення організацій громадянського суспільства та їх співпрацю з органами державного управління [7].

Степан Коненко, заступник начальника УМВС України у Тернопільській області, полковник міліції, викладач кафедри кримінального права юридичного факультету, на навчальному семінарі для персоналу на тему "Шляхи подолання корупції в правоохоронних органах" зазначив, що корумпованість українського суспільства – одна з перешкод на шляху інтеграції України у європейський простір. Уряд України проголошує подолання і запобігання корупції одним із пріоритетів своєї діяльності. Українська громадськість і наука приділяють проблемі подолання корупції все більше уваги. Проблема боротьби з корупцією в Україні залишається дуже складною. Корупція стала чинником, що становить реальну загрозу національній безпеці і конституційному ладу України. Вона негативно впливає на різні сторони суспільного життя: економіку, політику, управління, соціальну і правову сфери, громадську свідомість, міжнародні відносини. Корумповані відносини витісняють правові та етичні відносини між людьми, із аномалії поступово перетворюються на норму поведінки. На сьогодні у сфері протидії корупції зроблено досить багато, зокрема прийнято спеціальний антикорупційний закон і ряд інших законодавчих актів, схвалено Концепцію боротьби з корупцією, розроблено спеціальну антикорупційну програму, проголошено

курс на посилення протидії цьому явищу, запроваджено систематичне проведення організаційних заходів за участю керівників правоохоронних та інших державних органів з питань протидії корупції тощо [8].

Доречно зазначає А. Русаков, що "громадські, некомерційні організації – це найбільш організована частина громадян, яка, використовуючи власні ресурси, зобов'язується розв'язувати найскладніші проблеми добровільно, відповідально та професійно. Явною перевагою виконання соціальних послуг є те, що громадські організації пропонують нові, раціональні і прийнятніші підходи у розв'язанні проблем" [9, с. 87].

Громадський контроль є не тільки невід'ємною складовою державного управління та місцевого самоврядування, але й найважливішим чинником розвитку громадянського суспільства. Він потрібний насамперед самій публічній владі, щоб підвищити ефективність своєї діяльності та забезпечити додаткові заходи її захисту від захоплення впливовими політичними й економічними групами. Крім того, для успішного функціонування і розвитку влада повинна постійно узгоджувати свої дії із суспільними потребами та інтересами, які виражаються населенням як безпосередньо, так і через інститути громадянського суспільства. У зв'язку з цим громадський контроль є одним з основних засобів такого узгодження [10].

Громадський контроль розглядається як інструмент громадської оцінки ступеня виконання органами влади та іншими підконтрольними об'єктами їхніх соціальних завдань. Тобто характерні відмінності громадського контролю від будь-якого іншого виду контролю належить до суб'єктно-об'єктної сфери і полягають у тому, що, по-перше, громадський контроль здійснюється саме громадськістю (організованою та неорганізованою), і, по-друге, у процесі здійснення громадського

контролю контролюється виконання саме соціальних завдань, безпосередньо пов'язаних із захистом і реалізацією прав і свобод громадян, задоволенням та узгодженням соціальних потреб та інтересів населення [11].

Тобто з управлінських позицій громадський контроль, як і будь-який інший, є однією з функцій управління. Він здійснюється внаслідок зіставлення діяльності підконтрольних об'єктів із певними соціальними нормами, обраними як еталонні, на підставі чого зроблено висновок щодо відповідності цієї діяльності встановленим вимогам. Але завдання громадського контролю не зводиться лише до виявлення розходжень між заданими та фактичними результатами. Головна мета громадського контролю – усунути та попередити причини, що породжують цю невідповідність, забезпечити додержання об'єктами контролю відповідних норм – писаних і неписаних [11].

Слушно зауважує Д. Сірик, що участь громадських об'єднань в управлінні державними справами дозволяє забезпечити такі істотні характеристики органів влади, як публічність, відкритість, взаємодія з громадянським суспільством, орієнтація на суспільну підтримку, запобігання конфліктам тощо. Тому залучення громадськості до процесу державного управління юридична наука завжди розглядала як найважливішу складову правового статусу громадянина, що дозволяє діяти заради суспільного блага [12, с. 48].

Буздуган Ярослава стверджує, що громадськість розуміє об'єктивну необхідність здійснення громадського контролю, бачить соціальну спрямованість такої діяльності; у процесі здійснення громадського контролю забезпечуються такі принципи: оптимальність, усебічність, прозорість, дієвість, безкорисливість, добровільність, законність; за

▪ Громадський контроль як механізм протидії корупції: проблеми його реалізації в пенітенціарній системі України / О. Г. Боднарчук // Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право". – 2013. – № 1(7) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2013/n1/13bohpsu.pdf>.

результатами громадського контролю ухвалюють об'єктивні й дієві рішення, з елементами пошуку резервів підвищення ефективності діяльності органів влади; за допущені порушення вживають санкціонованих громадськістю заходів, співвідносних з їхньою соціальною значущістю [13].

Участь громадян у здійсненні контролю над діяльністю органів виконавчої влади – це одна із форм реалізації конституційних прав громадян. Громадяни України не тільки мають конституційне право на участь в управлінні справами держави відповідно до ст. 38 Конституції України, а й виявляють велику зацікавленість у реалізації цього права [14].

Обов'язкової участі громадськості в подоланні корупції вимагає міжнародна Конвенція ООН [15], що підписана 9 грудня 2003 року міжнародною спільнотою і стала визначною подією в історії сучасних міжнародно-правових відносин у сфері запобігання та протидії корупції. Верховна Рада України ратифікувала цю Конвенцію і ухвалила на її підґрунті 7 квітня 2011 року Закон України "Про засади запобігання та протидії корупції" [16]. Цей Закон спрямований на створення дієвої системи запобігання корупції, розроблення і впровадження комплексу організаційно-правових заходів для протидії цьому явищу, виявлення та подолання його соціальних передумов і наслідків та створення нових дієвих механізмів для досягнення цієї мети. Реалізація норм закону потребує від суб'єктів значних зусиль і, безперечно, підтримки з боку суспільства.

Закон України "Про засади запобігання та протидії корупції" у статті 5 розширив коло суб'єктів, які здійснюють заходи з її подолання. До таких суб'єктів, крім місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого

▪ Громадський контроль як механізм протидії корупції: проблеми його реалізації в пенітенціарній системі України / О. Г. Боднарчук // Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право". – 2013. – № 1(7) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2013/n1/13bohpsu.pdf>.

самоврядування, підприємств, установ і організацій та їхніх посадових осіб, уперше віднесено громадян та їх об'єднання [16].

Співробітництво громадських організацій з органами і установами виконання покарань базується на нормах чинного законодавства України, які насамперед містяться у законах України "Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави", "Про об'єднання громадян" і Кримінально-виконавчому кодексі України.

Громадський контроль за діяльністю правоохоронних органів у пенітенціарній сфері покладено на спостережні комісії [17-18]. Головним напрямом роботи спостережних комісій є організація та здійснення громадського контролю за дотриманням прав, основних свобод і законних інтересів засуджених осіб та осіб, звільнених від відбування покарання.

На думку Ільчука Леоніда, "які б закони не приймалися – реформи не спрацюють, оскільки до них не готове саме суспільство. Повинен бути комплексний підхід: робити реформи і готувати суспільство до реформ – це і є стратегія розвитку громадянського суспільства. Громадянське суспільство могло б стати впливовим важелем при встановленні демократичного соціального ладу та при наявності зацікавленості в його існуванні та активної участі громадян в функціонуванні його інституцій. Питання боротьби з корупцією – це питання виживання й успішного існування різних інститутів: держави, суспільства, сім'ї. Причому дана проблема не менш актуальна, ніж безпека держави. В суспільстві закладені досить могутні сили, які можна порівняти з силою атомного ядра. Вони можуть бути позитивними, а можуть бути і руйнівними, коли реакція є некерованою" [7].

▪ Громадський контроль як механізм протидії корупції: проблеми його реалізації в пенітенціарній системі України / О. Г. Боднарчук // Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право". – 2013. – № 1(7) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2013/n1/13bohpsu.pdf>.

Так, оскільки громадяни України не беруть участі у громадянському суспільстві, відповідно не вирішують спільні проблеми і не знають як захисти свої інтереси у сфері співпраці з органами державного управління щодо боротьби з корупцією. Низький рівень знань про роль і значення організацій громадянського суспільства обмежує можливості перетворення їх у справжні "школи демократії". Унаслідок цього громадяни не мають можливості, залучатись до демократичних цінностей та набувати навичок демократичної участі у житті суспільства [7].

Ільчук Леонід зазначає: "... для того, щоб зрозуміти всю складність завдань, що постали перед нами в процесі побудови громадянського суспільства та його боротьби з проявами корупції, можна виокремити низку загальних засад: по-перше, для успішного функціонування і розвитку громадянського суспільства необхідною є наявність розвиненої соціальної структури, в якій мають знайти своє відображення різноманітні форми власності, інтереси людей, груп і прошарків населення, і яка також повинна мати розвинуті горизонтальні зв'язки; по-друге, громадянському суспільству притаманний високий рівень розвитку особистості – в соціальному, інтелектуальному і психологічному аспектах, притаманна їй внутрішня свобода і здатність активно підключатися до різноманітних сфер діяльності. Головним пріоритетом та змістовним елементом нового етапу розбудови української державності об'єктивно стають питання протидії корупції та сталого розвитку громадянських інституцій, які, в свою чергу є пов'язаними та стають основою економічного зростання і суспільно-політичної стабільності" [7].

Буздуган Ярослава розглядає вдосконалення правових засад громадського контролю як необхідний захід свідомого спрямування дій органів влади у потрібному для суспільства напрямі з метою досягнення

збалансованості інтересів. На її думку, у цьому процесі потрібно вирізняти щонайменше три складові: 1) удосконалення чинних правових механізмів; 2) запровадження нових правових механізмів; 3) скасування неефективних правових механізмів [13].

Як стверджують науковці, зростання величини функціональних можливостей та потенціалу організацій громадянського суспільства в Україні можливе за умови врахування порад і втілення в життя таких рекомендацій: створення в регіонах України середовища для активної взаємодії громадян і організацій громадянського суспільства з органами державного управління щодо вирішення спільних проблем боротьби з корупцією та захисту інтересів; створення ресурсної бази для сталого функціонування і розвитку організацій громадянського суспільства, яка включає як матеріальні ресурси, так і людський потенціал; встановлення результативних партнерств між організаціями громадянського суспільства та владними і недержавними інституціями; зростання відповідальності організацій громадянського суспільства перед своїми клієнтами, партнерами, волонтерами і донорами та поліпшення внутрішньої етики організацій; заохочення організацій громадянського суспільства до ролі "шкіл демократії", через які громадяни можуть вирішити питання боротьби з корупцією, використовуючи легітимні процедури зміни політики [7].

Для інституювання громадського контролю в Україні, ми підтримуємо думку, доповнити Конституцію України, зокрема, її статтю 38 частиною другою такого змісту: "Об'єднання громадян та окремі громадяни мають право здійснювати громадський контроль діяльності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, державних і комунальних підприємств, установ та організацій. Форми й порядок здійснення громадського контролю встановлюються законом". Вважаємо, що доцільно

▪ Громадський контроль як механізм протидії корупції: проблеми його реалізації в пенітенціарній системі України / О. Г. Боднарчук // Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право". – 2013. – № 1(7) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2013/n1/13bohpsu.pdf>.

прийняти також спеціальний закон про громадський контроль і доповнити спеціальні закони України, що діють у сферах освіти, соціального захисту, транспорту, земельних відносин, охорони здоров'я, охорони довкілля, виконання покарань, діяльності міліції, армії та інших, нормами, які будуть встановлювати предмет, форми і механізми здійснення громадського контролю у сфері регулювання цих законів [11].

На нашу думку, пенітенціарна служба України повинна вивчити і впроваджувати у свою діяльність рекомендації, показані у зверненні до держав Великої Вісімки на круглому столі "Громадський контроль за правоохоронними органами та пенітенціарною системою", а саме:

- забезпечити на законодавчому та практичному рівнях умови для ефективної участі правозахисних та інших громадських механізмів, включаючи неурядові організації в здійсненні громадського контролю на недискримінаційній основі, оскільки ці механізми здатні забезпечити високий рівень професіоналізму, а також незалежність і об'єктивність громадського контролю;

- забезпечити на законодавчому та практичному рівнях безперешкодний доступ суб'єктів громадського контролю до затриманих та ув'язнених, оскільки затримані та ув'язнені – особливо вразлива група – повинні мати гарантії доступу до засобів захисту, зокрема, суб'єктам громадського контролю повинна бути надана можливість відвідувати місця позбавлення волі без попереднього повідомлення, самостійно вибирати маршрут відвідування, розмовляти наодинці з ув'язненими і переглядати відповідну документацію;

- сприяти відкритості та прозорості роботи правоохоронних і пенітенціарних органів, у тому числі, зобов'язати правоохоронні та

пенітенціарні органи на періодичній основі (але не рідше одного разу на рік) готувати і доводити максимальній гласності звіти про свою діяльність;

- забезпечити механізми поширення та обміну інформацією про досвід контролю у всіх країнах-учасниках. Переймати прогресивний досвід країн-учасниць Великої Вісімки та інших держав, у сфері розвитку інститутів громадського контролю, а також створювати власні ефективні механізми участі неурядових організацій та громадян у контролі над діяльністю правоохоронних і пенітенціарних структур;

- створити процедури, в тому числі законодавчі, які дозволять ураховувати результати і висновки громадського контролю для вдосконалення роботи правоохоронних і пенітенціарних органів, у тому числі, забезпечити представництво правозахисних організацій, професійних асоціацій та інших представників громадськості в реалізації цих процедур;

- використовувати результати громадського контролю для оцінки якості роботи правоохоронних і пенітенціарних органів, а також створювати і розвивати механізми, що дозволяють залучати громадян до оцінки якості роботи правоохоронних органів і пенітенціарних структур;

- розвивати програми міждержавного співробітництва, спрямовані на розвиток інститутів громадського контролю і на удосконалення діяльності правоохоронних і пенітенціарних інститутів, у тому числі, розвивати систему навчання представників пенітенціарної та правоохоронної систем і неурядових організацій діяльності громадського контролю, в тому числі впроваджувати програми вивчення міжнародних документів і сприяти передачі моделей ефективної взаємодії неурядових організацій та кримінально-виконавчої та правоохоронної систем;

- посилювати міжнародне співробітництво в галузі розвитку контролю за правоохоронними та пенітенціарними структурами, зокрема, за допомогою ратифікації Факультативного протоколу до Конвенції ООН проти катувань, який передбачає створення системи національних і міжнародних механізмів громадського контролю;

- забезпечувати безперешкодний доступ на свою територію спеціальних доповідачів ООН, а також інших міжнародних механізмів, створених для здійснення контролю за пенітенціарними установами та правоохоронними структурами, а також будувати взаємодію з цими механізмами на основі принципів відкритості. Усі місця позбавлення волі, що знаходяться під юрисдикцією тієї чи іншої держави, повинні бути доступні і відкриті для громадського контролю, незалежно від місця знаходження цих установ [19].

На нашу думку, зазначене вище необхідно для розвитку громадського контролю як основного механізму у протидії корупції в пенітенціарній системі України.

Список використаних джерел

1. Пальченкова В. М. Громадський контроль за виконанням правил внутрішнього розпорядку засудженими й персоналом [Електронний ресурс] / В. М. Пальченкова // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. – 2012. – Т. 25 (64). – № 1. – С. 27-31. – (Серія : Юридические науки). – Режим доступа : http://www.science.crimea.edu/zapiski/2012/law/25_1law/005_palh.pdf

2. Фріс П. Л. Основні напрямки кримінально-виконавчої політики України на сучасному етапі державотворення [Електронний ресурс] / П. Л. Фріс, М. Б. Бучко // Часопис Національного університету "Острозька

▪ Громадський контроль як механізм протидії корупції: проблеми його реалізації в пенітенціарній системі України / О. Г. Боднарчук // Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право". – 2013. – № 1(7) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2013/n1/13bohpsu.pdf>

академія". – 2010. – № 1. – (Серія "Право"). – Режим доступу: <http://www./lj.oa.edu.ua/articles/2010/n1/10fplsed.pdf>.

3. Громадська думка як чинник ефективності діяльності правоохоронних органів в Україні : Аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/468>.

4. Участь громадськості у заходах щодо запобігання корупції як запорука успішної антикорупційної політики Міністерства юстиції України : Роз'яснення від 26.08.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/n0059323-11>.

5. Розвиток механізмів залучення громадськості до заходів протидії корупції в Україні : Аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/266>.

6. Ярміш О. В. Роль громадських організацій у протидії політичній корупції в Україні [Електронний ресурс] / О. В. Ярміш, С. В. Степанова. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/14_ENXXI_2012/Politologia/10_110392.doc.htm.

7. Ільчук Леонід. Роль і місце громадянського суспільства у протидії корупції та механізми співпраці з органами державної влади (навчально-методичні матеріали) [Електронний ресурс] / Леонід Ільчук. – Режим доступу : http://www.cpsr.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=204:2012-07-27-06-03-03&catid=14:2010-06-03-10-32-39&Itemid=9.

8. Шляхи подолання корупції в правоохоронних органах / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.transparentukraine.org/?p=3408>.

9. Русаков А. Ю. Связи с общественностью в органах государственной власти : учеб. пособ. / А. Ю. Русаков. – СПб. : Изд-во Михайлова В. А., 2006. – 238 с.

10. Покатаєв П. С. Громадський контроль як складова державного управління та місцевого самоврядування [Електронний ресурс] / П. С. Покатаєв. – Режим доступу: <http://www.nauka.kushnir.mk.ua/?p=47792>.
11. Крупник А. С. Громадський контроль : сутність та механізми здійснення [Електронний ресурс] / А. С. Крупник. – Режим доступу: http://www.novyi-stryi.at.ua/gromkontrol/KRUPNYK_A_pro_grom_kontrol.pdf.
12. Сірик Д. Організаційно-правові форми участі громадян у діяльності виконавчої влади / Д. Сірик // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – № 9. – С. 48-51.
13. Буздуган Ярослава. Правові засади участі громадських організацій у здійсненні громадського контролю [Електронний ресурс] / Ярослава Буздуган. – Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/3165>.
14. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. № 254/96 ВР (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
15. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції : від 31.10.2003 р. // ВВР України. – 2007. – № 49. – Ст. 20-48.
16. Про засади запобігання та протидії корупції : Закон України : від 07.04.2011 р. № 3906-17/11 // ВВР України. – 2011. – № 40. – Ст. 404.
17. Про затвердження положень про спостережні комісії та піклувальні ради при спеціальних виховних установах : Постанова Кабінету Міністрів України : від 01.04.2004 р. № 429 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/429-2004-%D0%BF>.
18. Про внесення змін до Положення про спостережні комісії : Постанова Кабінету Міністрів України : від 10.11.2010 р. № 1042

▪ Громадський контроль як механізм протидії корупції: проблеми його реалізації в пенітенціарній системі України / О. Г. Боднарчук // Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право". – 2013. – № 1(7) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2013/n1/13bohpsu.pdf>.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1042-2010-%D0%BF>.

19. Обращение к участникам Большой Восьмерки : круглый стол "Гражданский контроль за правоохранительными органами и пенитенциарной системой" [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.publicverdict.ru/topics/police/1826.html>.

Боднарчук О. Г.

Громадський контроль як механізм протидії корупції: проблеми його реалізації в пенітенціарній системі України

У статті розкрито природу громадського контролю як ключового механізму у протидії корупції. Особливу увагу зосереджено на шляхах підвищення ефективності механізмів протидії корупції з боку громадських організацій

Ключові слова: громадські організації, громадський контроль, корупція, протидія корупції

Боднарчук О. Г.

Общественный контроль как механизм противодействия коррупции: проблемы его реализации в пенитенциарной системе Украины

В статье раскрыта природа общественного контроля как ключевого механизма в противодействии коррупции. Особое внимание сосредоточено на путях повышения эффективности механизмов противодействия коррупции со стороны общественных организаций

Ключевые слова: общественные организации, общественный контроль, коррупция, противодействие коррупции

Bodnarchuk O. H.

Social control as a mechanism for combating corruption: problems of its implementation in the penitentiary system of Ukraine

In the article the nature of social control as a key mechanism in the fight against corruption. Particular attention is focused on how to improve the effectiveness of anti-corruption on the part of civil society

Key words: community organizations, social control, corruption, anti-corruption